

КРИЗОВІ СТАНИ У ВІЙСЬКОВИХ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Круць О.А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Участь у бойових діях є одним із найсерйозніших психотравмуючих факторів, що негативно впливають на психічне здоров'я військовослужбовців. Військові події можуть призводити до розвитку кризових станів, таких як екзистенційна криза, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), емоційне вигорання та втрата життєвого сенсу. Ці психоемоційні труднощі не лише знижують якість життя, але й суттєво ускладнюють процес повернення та адаптації до мирного життя після завершення військової служби [1]. У філософському контексті участь у бойових діях можна розглядати як екзистенційну кризу, що супроводжується втратою сенсу життя, переосмисленням моральних орієнтирів та ідентичності. Представники екзистенціалізму, зокрема Ж.-П. Сартр та А. Камю, акцентували увагу на зіткненні людини з абсурдом, свободою вибору та відповідальністю в межових ситуаціях [2; 3]. В. Франкл, базуючись на власному досвіді виживання в концтаборі, підкреслював, що пошук сенсу навіть у стражданні є вирішальним чинником збереження психічної рівноваги [4]. Таким чином, філософський аналіз дозволяє глибше осмислити психологічні наслідки війни, акцентуючи увагу на особистісних трансформаціях військовослужбовців [5]. Розвиток кризових станів у військових зумовлений впливом кількох взаємопов'язаних факторів: індивідуальні психологічні характеристики (стійкість, життєвий досвід, професійна підготовка), рівень соціальної підтримки (з боку родини, побратимів, суспільства) та умов несення військової служби, зокрема інтенсивність бойових дій і тривалість перебування в зоні конфлікту. Особливо вразливими виявляються жінки-військовослужбовці, які, за результатами досліджень, демонструють вищий рівень психологічного стресу, що може бути зумовлено не лише фізичними, а й соціокультурними чинниками, зокрема очікуваннями щодо їхніх ролей у війську та в суспільстві [6,7]. Кризові стани, що виникають у військових під час бойових дій, постають не лише як психологічна, а й як глибоко філософська проблема, пов'язана з екзистенційним вибором, втратою сенсу та зіткненням із граничними ситуаціями [8]. Тому профілактика та реабілітація мають передбачати не лише технічну допомогу чи терапевтичну підтримку, а й створення простору для переосмислення власного буття, зміцнення внутрішньої стійкості, формування здатності до саморефлексії та духовної адаптації.

Література:

1. Репозитарій ДУАН.
URL: <https://ir.duan.edu.ua/search?spc.page=1&query=стресовий%20розлад%20>
2. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм; пер. з фр. О. Коваль. Київ Юніверс, 2005. 112 с.; пер. з фр. О. Коваль. Київ : Юніверс, 2005. 112 с.
3. Камю А. Міф про Сізіфа; пер. з фр. О. Завгороднього. Харків : Фоліо, 2018. 160 с.
4. Франкл В. Є. Людина в пошуках справжнього сенсу; пер. з англ. Ю. Попсуєнка. Львів : Вид-во Старого Лева, 2020. 224 с.
5. Суспільне новини/ URL: <https://suspilne.media/238315-bijsa-tikaj-abo-zavmri-ak-zitta-v-umovah-vijni-vplivaє-na-psihoemocijnu-stabilnist-ludini/>
6. Попик Ю. Вплив професійних стресорів на психологічну стійкість військовослужбовців під час виконання бойових завдань. *Проблеми теорії та методології навчання*. 2022. № 21. С. 112–119. URL: <https://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt/article/view/132>
7. Дослідження психологічного дистресу у жінок-військовослужбовиць // *Психологія і соціальна педагогіка*. 2023. № 1(31). С. 23–31. URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/214>
8. Живоглядюв Ю. О., Носаль Л. Г. Екзистенційна психологія кризових станів особистості: тривога та вина в переживанні вибору майбутнього // *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2(66). С. 165–172.